

1 «Ювелирные украшения народов Средней Азии и Казахстана XIX-XX веков. Из собрания Государственного музея искусства народов Востока».

2 А.Ю. Якубовский «Среднеазиатское собрание Эрмитажа».

3 А.Н.Кононов. Родословная туркмен (сочинение Абул - и - Гази, хана хивинского).

УДК 811.161.3

БЕЛАРУСКАЯ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЯ ТЭРМІНАЛОГІЯ ПАВОДЛЕ ПАХОДЖАННЯ

Студэнт – Багдановіч Т.А., 3 мот, 3 курс, ФТС

Навуковы кіраўнік – Фокіна І.С., ст. выкладчык

*УА «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт»,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Сучасная беларуская тэрміналогія вельмі разнастайная па паходжанні і спосабах утварэння. Працяглы гістарычны перыяд фарміравання беларускай тэрміналогіі абумоўлівае наяўнасць у яе складзе як старых слоў, зафіксаваных у першых помніках пісьменства (жыта, кошт, пасол, сведка), так і новых (авіяпраполка, адаптометр, прывадненне). Паколькі на працягу ўсёй гісторыі фарміраванне беларускай тэрміналогіі адбывалася ва ўмовах кантактавання з іншымі мовамі, у тым ліку і неславянскімі, то ў яе склад увайшлі як спрадвечна беларускія словы і лексемы агульнаславянскага перыяду (выкапні, гук, прамень, святло, сказ), так і запазычанні (анілін, ішэмія, сінтэз).

Беларускую тэрміналагічную лексіку паводле паходжання можна падзяліць на дзве групы:

- уласнамоўныя тэрміны;
- іншамоўныя тэрміны.

Уласнамоўныя тэрміны таксама розныя паводле паходжання. Да іх адносяцца многія словы, якія ўзыходзяць да праславянскіх і агульнаўсходнеславянскіх лексем.

Уласнабеларускімі лічацца таксама словы, якія ўзніклі ў перыяд самастойнага існавання мовы. Варта адносіць да ўласнабеларускіх даўнія запазычанні нашай мовы з польскай і літоўскай, якія

поўнасьцю асіміляваліся і не ўспрымаюцца як запазычаныя. Беларускімі лексэмамі новага перыяду з'яўляецца вялікая колькасць слоў, утвораных паводле вядомых са старажытных часоў словаўтваральных мэдэлей з дапамогай беларускіх дэрывацыйных сродкаў, і калькі, пераважна з рускай мовы.

Запазычаныя тэрміны складаюць значную частку тэрміналагічнага фонду беларускай мовы. Запазычанне з іншых моў – натуральны працэс, які характэрызуе кожную развітую нацыянальную мову і мову навукі. Прычыны ўзрастання запазычанняў з іншых моў не бываюць ізаляванымі ад працэсаў развіцця грамадства ў цэлым, ад асаблівасцей развіцця навук і нацыянальнай мовы. У тых выпадках, калі тэрміны ўтвараюцца на базе грэка-лацінскіх моўных элементаў, яны лёгка становяцца інтэрнацыянальнымі, аднак у натуральным працэсе раўнапраўнага ўзасмадзяення моў навукі нельга не бачыць і фактаў прамога «засілля» англіцызмаў у сучасных нацыянальных мовах навукі. Часткова гэта тлумачыцца шырокім распаўсюджаннем англійскай мовы і выпускам вялікай колькасці навуковай літаратуры на англійскай мове.

У складзе сельскагаспадарчай і тэхнічнай тэрміналогіі выкарыстоўваюцца запазычаныя з:

- **грэчаскай мовы:** *электранагравальнік, мікразаціскачка, фотаасвятляльнік, аўтапаілка* і інш.;
- **лацінскай мовы:** *агранамія, вібрамлын, кампост* і інш.;
- **англійскай мовы:** *блок, фарсунка, камбайн, трактар* і інш.;
- **нямецкай мовы:** *борт, вінт, гільза, штамп* і інш.;
- **французкай мовы:** *бандаж, бензін, механізацыя, фара* і інш.;
- **італьянскай мовы:** *кардан, аварыя, каркас* і інш.

Нягледзячы на тое, што запазычаная лексіка займае вельмі вялікае месца, тэрміны, утвораныя на ўласнамоўным матэрыяле, таксама прысутнічаюць. Гэты пласт лексікі параўнальна невылікі, аднак ён патрабуе пільнай увагі з боку тэрмінолагаў.

Пры ўсёй разнастайнасці крыніц фарміравання беларускай тэрміналогіі галоўнай крыніцай стварэння новых тэрмінаў і папаўнення канкрэтных галіновых тэрміналагічных сістэм з'яўляюцца лексічная і словаўтваральная сістэмы агульналітаратурнай беларускай мовы.